

- Saksnr:** 2019/230
- Møte:** 12. møte i Rådgivende utvalg
- Tid:** Onsdag 22. mai 2019, 10:00 – 12:00
- Sted:** Norges institusjon for menneskerettigheter, Akersgata 8.
- Deltakere:** *Sivilombudsmannen v/ Christian Ranheim, seniorrådgiver, Barneombudet v/ Elin Saga Kjørholt, seniorrådgiver, Likestillings og Diskrimineringsombudet v/Guri Hestflått Gabrielsen, Advokat Else Leona McClimans, Advokatforeningens menneskerettighetsutvalg, Generalsekretær, Amnesty International, Norge (AI) v/ John Peder Egenæs, Generalsekretær, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon v/ Live Kroknes Berg, faglig leder. Styremedlemmer deltok den første timen.*
- Fra NIM:**
Direktør Adele Matheson Mestad, assisterende direktør Gro Nystuen, fagdirektør Anine Kierulf, seniorrådgivere Kristin Høgdahl og Ilia Utmelidze, kommunikasjonsrådgiver Nora Vinsand (kun første time), praktikant Mathilde Mehren.
- Forfall:** *Professor Eirik Holmøyvik, Universitetet i Bergen (UIB), Professor Siri Gloppen, Universitetet i Bergen (UIB), Forstander Ervin Kohn, Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) v/ Ann-Magrit Austenå, Postdoktor Kristina Labba, Universitetet i Tromsø, Susann Funderud Skogvang, Lagdommer, Den norske Helsingforskomité (NHC) v/ Bjørn Engesland, Anne-Lene Egeland Arnesen, Pasient – og brukerombudet i Buskerud,*
- Referent:** Mathilde Mehren

Direktør Adele ønsket velkommen.

1. Kort orientering fra direktør

Adele orienterte om forestående valg av nytt styre for NIM. Hun introduserte styremedlemmer som deltok på første halvdel av RU-møtet.

Ytringsfrihet er et av de mest sentrale arbeidsområdene for NIM akkurat nå. NIM har holdt foredrag om bla. ansattes ytringsfrihet og hatefulle ytringer, i tillegg til informasjonsarbeid om at ytringer på nett kan være straffbare. NIM ønsker innspill fra RU om hvordan NIM kan jobbe med denne problematikken.

Anine innledet om problemstillinger knyttet til ytringsfrihet og hvordan NIM jobber. Mange typer menneskerettighetsforpliktelser (inkludert personvern og rasediskriminering) berører ytringsfriheten. NIM jobber for å orientere om hvorfor ytringsfrihet er viktig, samt hvor grensen for ulovlige ytringer går.

Et ledd i NIMs arbeid er å samarbeide med organisasjonen/nettverket No Hate. Arbeidet for å redusere hatprat er knyttet til en risiko for å fremstå paternalistisk eller kneblende. NIM vil forklare hvor grensen for ytringsfriheten går gjennom informasjonsarbeid da opplysningsbehovet er stort. En måte å operasjonalisere arbeidet på er gjennom nettdugnad.

NIM ønsker å gjøre RU oppmerksomme på problematikken og arbeidet, samt høre deres tanker om hvordan NIM kan ivareta sitt mandat i møte med denne problematikken.

2. Presentasjon av dugnad mot hatprat kampanjen «Rusken på nett» v/Preben Carlsen

Preben Carlsen presenterte No Hate. Bakgrunnen er et nettverk som oppsto etter en sak i A-magasinet om de overlevende etter Utøya og hvordan de opplevde trusler og sjikane. Utfordringen er at tiltak mot hatprat ofte har liten varig effekt. Organisasjonene som er med i No Hate jobber med forskjellig problematikk knyttet til hatprat (for eksempel ytringsfrihet eller rasisme). Det er ikke så mange organisasjoner som jobber på tvers av ulike temaer, og tanken er at No Hate skal gjøre dette. No Hate forener i tillegg organisasjoner som jobber mot hatprat med aktører som Kavli-fondet, Telia, Elkjøp og Schibsted.

Hatprat er et viktig tema, blant annet fordi nye undersøkelser (bla. fra KS) viser at politikere trekker seg fra politikken pga. hets, eller vegrer seg for å ytre seg om viktige problemer (for eksempel miljø). Dette er problematisk fordi det er vanskeligere å løse problemer dersom man ikke kan diskutere dem. Oppfatningen om at hatefulle ytringer på nett kommer fra enslige personer som jobber alene stemmer ikke. Det finnes organiserte grupperinger som jobber aktivt for å få meningsmotstandere til å stilne.

«Rusken på nett» er en aksjon mot hatprat på internett som lanseres 28. mai 2019. Mange aktører deltar i aksjonen, og under åpningsmarkeringen på Youngstorget skal bla. statsminister Erna Solberg, youtuber Dennis Vareide, generalsekretær i WWF Bård Vegard Solhjell og Emma fra Elvebakken VGS holde innlegg. Under aksjonen lanserer No Hate tre verktøy mot hatefulle ytringer på nett:

- 1) Netthatfilter, utviklet i samarbeid med Telia. Filteret skal tas i bruk av alle bloggere/influensere tilknyttet United Influencers og Egmont People. Filteret fungerer slik at bloggeren legger inn «triggerord» som de ikke ønsker at skal brukes i deres kommentarfelt. Hvis en person forsøker å skrive en kommentar som inneholder slike ord, vil det komme opp et «pop-up»-vindu med informasjon om konsekvensene av å ytre seg hatefullt på nett. Det vil fortsatt være mulig å publisere kommentaren.
- 2) Netthatguide, som er et verktøy for dem som utsettes for netthat (for eksempel en rasistisk ytring eller drapstrussel). Guiden hjelper dem som er blitt utsatt med å håndtere situasjonen, for eksempel med å gi råd om hvem man bør kontakte.
- 3) Nettravnene, som er en digitalisering av Natteravnene. Dette er en lavterskelmulighet for foreldre til å involvere seg i barn og unges nettbruk.

RU kom med tilbakemeldinger, og spørsmål til Peder Carlsen om No Hate og de tre verktøyene.

Adele forteller at NIM har bidratt med informasjon om grensen mellom lovlige og ulovlige ytringer.

3. Status internasjonale rapporteringer

Kort om status for internasjonal rapportering: oppfølging av traktatorganenes samlede anbefalinger til Norge, og anbefalingene fra CRPD-komiteen spesielt.

Adele orienterte om brev sendt fra NIM til SMK om behov for en koordinert oppfølging av anbefalinger fra traktatorganene fra statens side (kopi av brev tidligere distribuert til RU). NIM har, i forbindelse med dette brevet, blitt invitert til møte med statssekretærene i SMK og Justisdepartementet i juni 2019. Manglende oppfølging av traktatorganenes anbefalinger var også et tema under UPR-høringen tidligere denne måneden og en anbefaling forventes. NIM har laget en sammenstilling av traktatorganenes anbefalinger som myndighetene kan bruke i et koordineringsarbeid.

NIM ønsker innspill fra RU om hva som kan være en fornuftig mekanisme for oppfølging. Den kan ikke være så ambisiøs at det ikke blir noe av.

Kristin orienterte om FNs studie av statlige koordineringsmekanismer. Oppfølgingen kan være lagt til et departement eller en interdepartemental gruppe, men bør uansett være permanent med et etablert kontaktpunkt.. Anbefalte hovedoppgaver er engasjement, koordinering, konsultasjon og informasjonsoversikt.

RUs medlemmer delte sitt syn på hvordan oppfølgingsarbeidet kan organiseres, samt NIMs rolle i dette.

Det ble ikke tid til noen gjennomgang av anbefalingene fra CRPD-komiteen.

4. Overvåking av menneskerettighetsutvikling - diskusjon av metoder og muligheter

NIM ønsker å styrke sin systematiske overvåking av menneskerettighetssituasjonen i Norge. Målet er å utvikle et sett med indikatorer som kan måle endring/trender over tid på sentrale rettighetsområder og problemstillinger. Vi har i den sammenheng kartlagt internasjonale tilnærminger angående

indikatorer på menneskerettighetsområdet, herunder OHCHR, EU, og utvalgte NHRler (UK, New Zealand og Danmark).

Kristin presiserte at formålet er å utvikle et realistisk og etterrettelig rammeverk.

Ilia presenterte foreløpig funn fra overvåkingsavdelingens kartlegging (notat utlevert på møtet). Han pekte på fire hovedutfordringer som må avklares i arbeidet med å lage et rammeverk for overvåkning av menneskerettighetene.

1) Hvilke vurderingssystemer finnes internasjonalt og i andre land?

Det finnes ulike nasjonale rammeverk. For eksempel har Storbritannias NHRI utviklet et rammeverk som fokuserer mindre på rettigheter, og mer på politiske og sosiale fenomener. Det er viktig å finne et vurderingssystem som kan fungere, og som er kostnadseffektivt. NIM er en liten NHRI. Videre er det viktig med legitimitet, forståelse og aksept fra både sivilsamfunn og myndigheter.

2) Utvikling av områder og målsettinger som skal måles

Dette er en mer teknisk utfordring. Her er utfordringen å bestemme hva man skal måle. Man kan for eksempel velge en rettighetsbasert tilnærming i tråd med OHCHR's menneskerettslige rammeverk, internasjonale anbefalinger som i New Zealand eller gruppene ulike temaer, utfordringer og sårbare grupper under sosiale domener som Storbritannias NHRI.

3) Indikatorer – faktisk målemetode

Valg av indikatorer må være relevant i Norge. Internasjonale rammeverk som fokuserer på indikatorer for utviklingsland, må tilpasses den nasjonale eller regionale konteksten, slik EU har gjort for SDGs.

4) Metode for sammenstilling av data (tabulering)

Det må avklares en metode for sammenstilling av kvantitative og kvalitative data. Resultatene må være vitenskapelig korrekte, og samtidig kunne presenteres til publikum på en enkel måte.

NIM inviterte RU til å gi råd og anbefalinger til utviklingen av et utvidet rammeverk for overvåkning av menneskerettighetene.

Adele påpeker at selv om NIM har overvekt av jurister har institusjonen også et overvåkningsmandat. NIM har egen overvåkingsavdeling og jobber kontinuerlig med overvåkning, bla. i form av et månedlig overvåkningsmøte.

RU delte sine erfaringer med innsamling av data, og utvikling av rammeverk for overvåkning. Blant rådene som ble gitt er å velge seg ut noen områder for overvåkning, samt samarbeid med SSB, forskningsmiljøer og andre instanser som allerede driver med datainnsamling/statistikk. Noen konvensjoner sier at statene skal ha disse dataene. Da vil det kunne ligge innenfor overvåkningsmandatet å overvåke hva som finnes, og evt. påpeke mangler.

Møteslutt 12:05